Voordracht voor de College vergadering van 11 februari 2025

Portefeuille: Algemene Zaken (1)
Agendapunt: B2

Tekst van openbare besluiten wordt gepubliceerd

Onderwerp

Inzet gemeente Amsterdam bij rampen in het buitenland

Het college van burgemeester en wethouders besluit

1. In te stemmen met een leidraad voor gemeentelijke inzet bij rampen in het buitenland.

2. Kennis nemen van de verschillende scenario's om bij te dragen als gemeente wanneer er zich een ramp voordoet;

a. De gemeente maakt op ad hoc basis geld vrij voor het bieden van hulp bij rampen;

Óf

b. De gemeente Amsterdam stelt jaarlijks een bedrag beschikbaar aan het VNG fonds voor noodhulp, wederopbouw en vredesbevordering.

3. In te stemmen met het scenario om bij rampen op ad hoc basis geld vrij te maken voor het bieden van hulp bij rampen.

4. In te stemmen met een richtbedrag voor de gemeentelijke bijdrage van een euro per inwoner.

Kernboodschap

De afgelopen jaren werden getekend door internationale crises die ook Amsterdam raakten. Op verschillende momenten koos het college ervoor een financiële bijdrage te leveren aan het lenigen van de ontstane nood. Recentelijk gebeurde dat naar aanleiding van de Russische inval in Oekraïne, de aardbevingen in Turkije en Marokko en het conflict in het Midden-Oosten. Er waren echter ook crises waaraan niet financieel werd bijgedragen. Dit bracht het college ertoe te vragen om een afwegingskader voor mogelijke gemeentelijke financiële betrokkenheid in geval van internationale crisissituaties. Het College vroeg daarbij de G4 en VNG-Internationaal (VNG-I) te betrekken.

Bestuurlijke achtergrond

- Motie 257/24 Motie van de leden Abdi c.s. inzake Amsterdam voor Gaza
- Diverse Collegebesluiten over financiële bijdragen bij rampen

Bestuurlijke prioriteit

Het college heeft verzocht om een advies over gemeentelijke inzet bij rampen.

Wettelijke grondslag

Artikel 160, eerste lid, onder b van de gemeentewet.

Onderbouwing besluit

Ad 1. Leidraad voor gemeentelijke inzet bij rampen in het buitenland

Voor 2000 was het de raad die besloot tot het leveren van ad hoc bijdragen ten laste van de algemene middelen aan gebieden waar (natuur)rampen hadden plaats gevonden. Om in geval van nood sneller te kunnen reageren besloot de raad in 2000 tot het instellen van een hulpfonds voor rampen, het Rampenfonds.

De criteria die bij besteding van de middelen werden gehanteerd waren gebaseerd op de premisse dat gemeenten niet ingericht zijn op het bieden van noodhulp: "Noodhulp is een zaak van nationale overheden en samenwerkende hulporganisaties."

In 2010 was het rampenfonds uitgeput. Bijdragen die sinds die tijd zijn gedaan komen uit de algemene middelen.

Evaluatie en advies

Uitputting van het rampenfonds ging gepaard met een evaluatie van het tot dan toe gevoerde beleid. Belangrijkste conclusies van de evaluatie waren dat:

1. De keuze zelf geen noodhulp te verlenen is een juiste beslissing geweest. Echte noodhulp kan de gemeente niet geven.
2. De gemeentelijke bijdrage is vooral zinvol in de eerste wederopbouwfase na de noodhulp in een combinatie van het beschikbaar stellen van gemeentelijke deskundigheid aan de lokale en (waar nodig) landelijke overheid ter plaatse.
3. Als deze directe hulp niet geboden kan worden, kan de gemeente bijdragen aan Giro555 van de Samenwerkende Hulp Organisaties.

De ervaring met Amsterdamse inzet bij rampen is ingebracht in de gesprekken die het afgelopen jaar met de G4 en VNG-I zijn gevoerd.

Eind oktober heeft VNG-I op basis van de gevoerde consultaties een leidraad voor gemeentelijke besluitvorming bij rampen vastgesteld. Een belangrijke aanbeveling is om in wat genoemd wordt de 'koude fase' (als er geen sprake is van een acute situatie) een afwegingskader vast te stellen. Als een ramp zich daadwerkelijk voordoet, kan de gemeente qua besluitvorming terugvallen op deze uitgangspunten en daardoor sneller tot een onderbouwd besluit komen. Dat sluit aan bij de wens van het college om tot een leidraad te komen.

Het afwegingskader dat VNG-I in de leidraad bij rampen voorstelt, is mede gebaseerd op de Amsterdamse ervaring. Binnen dat VNG-I afwegingskader kan het college voor Amsterdam eigen keuzen maken. Daartoe dient scenario 1. Daarin kiest het college voor hulp bij wederopbouw samen te werken met VNG-I en bij voorkeur te doneren aan het VNG fonds voor Noodhulp, Wederopbouw en Vredesbevordering. VNG International heeft in oktober 2024 een beleidskader voor de inzet van de middelen vastgesteld.

Het college kan ook kiezen voor minder inhoudelijke betrokkenheid en maximale duidelijkheid over financiële implicaties door jaarlijks een vast bedrag ter beschikking te stellen. Daarop ziet scenario 2.

Scenario I

De gemeente maakt op ad hoc basis geld vrij uit de algemene middelen voor het bieden van hulp bij rampen onder de volgende voorwaarden:

1. Er is sprake van een uitzonderlijk grote, internationale humanitaire ramp. Er zijn veel slachtoffers, er is veel schade en de lokale bevolking kan de ramp zelf niet aan. Het kan gaan om een natuurramp of een crisis door mensen veroorzaakte zoals een gewapend conflict.
2. Het geld is bedoeld voor hulp bij wederopbouw in steden of gebieden waarmee Amsterdam een bijzondere relatie onderhoudt en in de landen van herkomst van een substantieel deel van de Amsterdamse bevolking.
3. Projecten worden bij voorkeur door VNG-I gecoördineerd dat ruime expertise heeft met het werken in conflict- en rampgebieden en veelal met lokale experts werkt. Via VNG-I wordt ook samengewerkt met andere Nederlandse gemeenten en kan Amsterdamse expertise worden ingezet.
4. Financiële ondersteuning loopt via het VNG Fonds voor Noodhulp, Wederopbouw en Vredesbevordering.
5. In het geval wederopbouw niet aan de orde is, kan wanneer er sprake is van een door de Samenwerkende Hulp Organisaties (SHO) erkende ramp een financiële bijdrage aan Giro555, Rode Kruis of andere organisatie worden geleverd voor humanitaire noodhulp.

Dit scenario biedt de mogelijkheid om per crisis te bepalen of inzet van de gemeente wenselijk is en zo ja welke financiële middelen en expertise beschikbaar kunnen worden gesteld. De afgelopen jaren is gebleken dat kennis en ervaring van Amsterdam op het gebied van projectmanagement, gezondheidszorg, duurzaamheid en ruimtelijke ordening minstens zo nodig zijn als geld. Daarnaast kunnen binnen dit scenario ook partners van de gemeente zoals kennisinstellingen, bedrijven en maatschappelijke organisaties ingezet worden.

Scenario 2

De gemeente Amsterdam stelt jaarlijks een bedrag beschikbaar aan het VNG-fonds voor Noodhulp, Wederopbouw en Vredesbevordering.

In dit scenario plaatst de gemeente zichzelf op afstand en bepaalt VNG-I wanneer, waar en hoe de gelden in het fonds voor wederopbouw en noodhulp worden ingezet. Daarmee wordt de gemeente verlost van incidentele besluitvorming, maar verliest het ook zeggenschap over de inzet van de eigen middelen en wordt mogelijk geen gebruik gemaakt van gemeentelijke expertise.

<u>Ad 2. Richtbedrag voor de gemeentelijke bijdrage bij rampen</u>

Bij recente rampen heeft het college steeds besloten een euro per inwoner beschikbaar te stellen. Hier zijn uitzonderingen opgemaakt. Onder meer hulp aan Oekraïne vormde hierop een uitzondering, omdat de gemeente ook in Amsterdam een aanzienlijke inspanning levert om de noden van Oekraïners te lenigen.

Het beleidskader als zodanig heeft geen financiële consequenties. Er liggen echter 2 varianten voor.

Scenario 1: De eerste variant houdt in dat de gemeente pas bijdraagt bij besluitvorming om wel of niet een financiële bijdrage te leveren. Hiervoor kan de post onvoorzien ingezet worden.

Scenario 2: Wanneer het college echter besluit om jaarlijks een financiële bijdrage aan de VNG beschikbaar te stellen zal deze bijdrage opgenomen moeten worden in de begroting en zal daarmee onderdeel moeten worden van de integrale afweging bij de VJN 25.

Participatie

nvt

Financiële onderbouwing

Overige toelichting

Het beleidskader als zodanig heeft geen financiële consequenties. Er liggen echter 2 varianten voor. Volgt het College het advies te kiezen voor scenario 1, dan houdt dat in dat de gemeente pas bijdraagt bij besluitvorming om wel of niet een financiële bijdrage te leveren. Hiervoor kan de post onvoorzien ingezet worden.

Conclusie

De genoemde beslispunten in de voordracht hebben geen financiële consequenties.

Communicatie

Binnen de gemeente: Opnemen in de te publiceren besluitenlijst

Buiten de gemeente: nvt

Documenten

Registratienr.	Naam
AD2025-005959	College van B&W Voordracht (pdf)
AD2025-005984	Amsterdamse inzet bij rampen in het buitenland DEF.docx (msw12)
AD2025-006019	Advies (pdf)
AD2025-008063	B - 02 Algemene Zaken (1) 257.24 Motie Abdi c.s. inzake Amsterdam voor Gaza.pdf (pdf)

Besluit college van burgemeester en wethouders

Conform besloten